

112-18871 התגבשותה של ספרות יידיש החדשה 1800-1914

4 נ"ז, מאנטיק, פון 16:30 - 20:00, צימער 2206 רוח

אויפֿנעם-שעהען: באַשטימען פון פֿאַרויס, צימער 6302 רוח, טעלעפֿאָן-נומער: 02- 5883617

David.Roskies@mail.huji.ac.il

צילן פֿונעם קורס:

אַ היסטאָרישער איבערבליק פֿון דער נייער ייִדישער ליטעראַטור לויט אירע הויפטזשאַנערס, סטיליסטישע ריכטונגען און העלדן; דער צווישנאַנאַנד פֿון פֿאַקלאָר און ליטעראַטור, פאַראַדיע און סטיליאַציע, ריידישפראַך און נאַראַטיווע שטימעס.

פֿאַדערונגען:

אַ סך צו לייענען! -דאָס גאַנצע לייענוואַרג קען מען באַקומען אין דער שרות הצילום פון הסתדרות הסטודנטים. ס'רובֿ פון די פֿאַרש-מאַטעריאַלן געפֿינען זיך אויף דער וועבזייט פֿונעם קורס. דאָס איבעריקע איז צו לייענען אין דער ביבליאָטעק.

איין זמן-אַרבעט (5- 8 ז'), דעם 8טן אַפּריל: וועגן דעם רעטאָרישן געבוי פֿון "הקדמת מנדלי מוכר-ספרים" דער סוף-עקזאַמען וועט באַשטיין פֿון צוויי עסייען, אויף צו שרייבן אין דער היים.

דער לערנפלאַן:

1. דעם 4טן מאָרץ: **דאָס ליבעליד**

- א. אַלע וואַסערלעך פֿליסן אַוועק, טווס הזהב: אסופת שירי עס ביידיש (חיפה 1970).
- ב. י.ל. כהן, "שיר העם היהודי (1912)" תרגום: חיה בר-יצחק, חוליות 6 (2000), 301-354.

<http://aleph.haifa.ac.il/www/public/fulltext/chuliot/2004/000338836.pdf>

- ג. בנימין הרשב, "הבית הטיפוסי של שיר העם ביידיש", התרבות האחרת: יידיש והשיח היהודי (י-ם 2006), עמ' 212-231.

דאס משפילישע ליד

- א. מיכל גארדאָן - די שטיפֿמוטער, די משקה.
- ב. וועלוול זבאַרזשער - די נאַכטיגאַל, דאָס גוטע קעפל.
- ג. אליקום צונזער - די בלוס.
- ד. יוסף און חנה מלאָטעק, פערל פֿון דער ייִדישער פּאָעזיע (ת"א 1974).

2. דעם 11טן מאָרץ: די חסידישע ווונדער-מעשה

- א. ר' נחמן בראַסלעווער - ספֿר סיפורי מעשיות (1815): הקדמה אויף טייטש, מעשה מאבֿידת בת-מלך, מעשה מרֶב ובן-יחיד, מעשה מחכם ותם.
- ב. *Ora Wiskind-Elper, Tradition and Fantasy in the Tales of Reb Nahman of Bratslav (SUNY, 1998), pp. 75-84, 115-56, 163-66*

די משפילישע פאַראַדיע

- א. יוסף פערל - הקדמה צום ייִדישן ספֿר מגלה טמירין (1819), ייוואָ-בלעטער יג (1938), ז' 575-566.
- ב. שמואל ורסס, "שבעים שנות חקר יצירתו ופועלו של יוסף פרל", חוליות 7 (2002), עמ' 338-321.

<http://aleph.haifa.ac.il/www/public/fulltext/chuliot/2006/000364516.pdf>

3. דעם 18טן מאָרץ: די קאָמעדיע

- א. שלמה עטינגער, סערקעלע אָדער די יאַרצניט נאָך אַ ברודער (אַרום 1831)
- ב. מאיר ווינער, "די ראָל פֿון שאַבלאַנישער פֿראַזעאָלאָגיע אין דער ליטעראַטור פֿון דער השפלה," די ייִדישע ליטעראַטור אין ניינצעטן יאָרהונדערט, רעד' חוה טורניאַנסקי (י-ם, 1993), ז' 110-71.
- ג. *Joel Berkowitz and Jerney Dauber, "Shloyme Ettinger and Serkele," in Landmark Yiddish Plays: A Critical Anthology (SUNY, 2006), 23-35*

דעם 21טן מאָרץ - דעם 5טן אפריל פסח

4. דעם 8טן אפריל: די מענדעלע-פערסאָנע

- א. שלום-יעקב אַבראַמאָוויטש, הקדמת מענדעלע מוכר-ספֿרים (1879, 1907).
- ב. *Dan Miron, A Traveler Disguised: The Rise of Modern Yiddish Fiction in the Nineteenth Century, 2nd ed. (Syracuse, 1996), chap. 5-6*

דער דערציאונג-ראָמאַן

- א. שלום-יעקב אַבראַמאָוויטש, דאָס קליינע מענטשעלע אָדער אַ לעבנס-באַשרייבונג פֿון יצחק-אַברהם תקיף (1864), רעד' שלום לוריא.
- ב. אברהם נוברשטרן, "ספרות יידיש החדשה ודרכי הפצתה בשנות השישים של המאה ה-19", לאן? זרמים חדשים בקרב יהודי מזרח-אירופה, יחידה 2 (רמת-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, 2000), פרק 2.
- ג. מיכאל קרוטיקאָוו, "נאַראַטיווע שטימען אין מענדעלעס 'דאָס קליינע מענטשעלע'", אַקספּאַנדער יידיש 3 (1995), ז' 489-502.

דעם 15טן אפריל יום הזיכרון

5. דעם 22סטן אפריל: פאָליטישע אַלעגאָריע

- א. שלום-יעקב אַבראַמאָוויטש, די קליאַטשע אָדער צער בעלי-חיים ([1873], 1888, 1911) געקליבענע ווערק, באַנד 2.
- ב. Ruth R. Wisse, "The Jewish Intellectual and the Jews: The Case of Di Kliatshe (The Mare) by Mendele Mokher Sforim." San Francisco, 1992

6. דעם 29סטן אפריל: דער שפּאַטעפּאַס

- א. שלום-יעקב אַבראַמאָוויטש, קיצור מסעות בנימין השלישי (1878), געקליבענע ווערק, באַנד 2.
- ב. אברהם נוברשטרן, "העולם המתואר בפרוזה הקלסית בידיש", לאן? פרק 3.
- ג. Ruth R. Wisse, "The Evolution of a Satire," *The Schlemiel as Modern Hero* (Chicago, 1971), chap. 2

7. דעם 6טן מיי: י.ל. פרץ

- א. מאָניש (1892)
- ב. בריוו צו שלום-עליכם (1888-1889)
- ג. באַנטשע שווייג (1894)
- ד. מענדל בריינעס (1892)
- ה. דער פֿעטער שכנא און די מומע יאָכנע (1895)
- ו. גרשון שקד, "י.ל. פרץ", הסיפורת העברית 1880-1970: בגולה (1977), עמ' 33-130, 140-153.

8. דעם 13טן מיי: שלום-עליכם

- א. דאָס טעפל (1901)
- ב. דרייפּוס אין כתרילעווקע (1901)
- ג. סטאַנציע באַראַנאָוויטש (1909)
- ד. דן מירון, "מסע באזור הדמדומים (על 'סיפורי רכבת' לשלום-עליכם)", הרופא המדומה: עיונים בסיפורת היהודית הקלאסית (הקיבוץ המאוחד, 1995), עמ' 103-120.
- ה. דן מירון, "קדרה קטנה רותחת: קריאה במונולוג 'הקדרה'", מפה לאוזן: שיחות ומחשבות על אמנות המונולוג של שלום עליכם, רמת-גן: אפיק, 2012, עמ' 76-33.
- ו. Ruth R. Wisse, "Ironic Balance for Psychic Survival," *The Schlemiel as Modern Hero* chap. 3.

9. דעם 20סטן מיי: קריטישער רעאַליזם

- א. י.ל. פרץ, בילדער פֿון אַ פראָווינץ-רייזע, קאפ' א-י (1891)
- ב. Marc Caplan, "The Fragmentation of Narrative Perspective in Y. L. Peretz's Bilder fun a Provints-Rayze," *Jewish Social Studies* 14 (2007): 63-88
<https://kesher-jtsa.edu/journals/jewish-social-studies/v014/DanaInfo=muse.jhu.edu+14.1.caplan.pdf>

-

10. דעם 27סטן מיי: פרץ און דער נעאַראַמאַנטיזם

- א. י.ל. פרץ, צווישן צוויי בערג (1900)
- ב. דריי מתנות (1908)
- ג. די גאָלדענע קייט, ערשטער אַקט (1907)
- ד. וואָס פֿעלט אונדזער ליטעראַטור? (1910)
- ה. אברהם נוברשטרן, "קסם הדמדומים: אפוקליפסה ומשיחיות בספרות יידיש, י"ם: מאגנס, 2003, עמ' 36-59.
- ו. Ruth R. Wisse, "A Monument to Messianism," *Commentary* (March 1991), 37-42

11. דעם 3טן יוני: דער תלוש און בעל-גוף

- א. י.ל. פרץ, מעשיות (1903)
- ב. הירש-דוד נאָמבערג, פֿליגלמאַן (1905)
- ג. שלום אַש, דאָס קוילער געסל (1905-1907)
- ד. י. מ. ווייסנבערג, אַ טאַטע מיט בנין (1908)
- ה. נורית גוברין, תלישות והתחדשות: הסיפורת העברית בראשית המאה ה-20 בגולה ובארץ ישראל (ת"א 1985).
- ו. מתי מגד, "מבוא" לסיפורים מאת הירש דוד נומברג, מוסד ביאליק, 1969, עמ'

ז. י.ח. בילצקי, "ה.ד. נומברג", מסות: כשכילי ספרות יידיש, מרחביה 1960, עמ' 273–275.

ח.

12. דעם 10טן יוני: דער אימפרעסיאניזם

א. דוד בערגעלסאָן, אַרום וואָקזאַל (1909)

ב. אבנר הולצמן, "לשאלת השימוש במונח 'אימפרסיוניזם' במחשבת הספרות העברית", מלאכת מחשבת תחיית האומה: הספרות העברית לנוכח האמנות הפלסטית, ת"א 1999, עמ' 280–294.

ג. *Krutikov, Mikhail, Yiddish Fiction and the Crisis of Modernity, 1905-1914. Stanford University Press, 2001, pp. xx-xx*

13. דעם 17טן יוני: דער סימבאָליזם

א. דער נסתר, פויליש (1908), אַ מעשה מיט אַ נזיר און מיט אַ ציגעלע (1913)

ב. *David G. Roskies, A Bridge of Longing: The Lost Art of Yiddish Storytelling (Harvard, 1995), chap. 6.*

ביבליאָגראַפֿיע

1. שמואל ורסס, "מלשון אל לשון בסיפורי מעשיות של ר' נחמן מברסלב", חוליות 9 (2005): 9–47.

<http://aleph.haifa.ac.il/www/public/fulltext/chuliot/2006/000700117.pdf>

2. דן מירון, בין חזון לאמת: ניצני הרומן העברי והידי במאה ה-19 (י-ם 1979).

3. אברהם נוברשטרן, "צמיחתן של ספרות ותרבות יידיש המודרניות, " תולדות יהודי רוסיה 3: מחלוקות פולין עד נפילת הקיסרות הרוסית 1772–1917 (עורך: אליה לוריא), ירושלים: מרכז זלמן שזר לתולדות ישראל תשע"ב, עמ' 333–363.

4. חנא שמערוק, ספרות יידיש: פרקים לתולדותיה (ת"א 1978).

5. רות שנפלד, "משבר המשפחה: מבט משולב על התערערות מוסד המשפחה היהודית בפולין בשלהי המאה התשע עשרה ובראשית המאה העשרים (זפולסקה, פרישמן, פרץ, ברש)", מוילנה לירושלים, עורכים: דוד אסף ואחרים, ירושלים 2002, עמ' 343–359.

6. דוד-הירש רוסקיס, "ספרות יידיש בפולין", קיום ושבר: יהודי פולין לדורותיהם, ב, עורכים: ישראל ברטל וישראל גוטמן, ירושלים 2001, עמ' 207-224.

7. מרדכי שעכטער, "אליקום צונזער – דער מענטש, זיין וועלט, זיין שאַפֿן", אליקום צונזערס ווערק: קריטישע אויסגאבע (נ"י 1964), באַנד 1, ז' 55-92.

8. Dan Miron and Anita Norich, "The Politics of Benjamin III: Intellectual Significance and its Formal Correlatives in Sh. Y. Abramovitsh's Masoes Benyomin hashlishi," *The Field of Yiddish, Fourth Collection* (Phila, 1980), pp. 1-115

9. Alyssa Pia Quint, "The Currency of Yiddish: Ettinger's Serkele and the Reinvention of Shylock," *Prooftexts* 24 (2004): 99-115

<https://kesher.jtsa.edu/journals/prooftexts/v024/DanaInfo=muse.jhu.edu+24.1quint.pdf>